

Stěžovatelé nicméně požádali následně o postoupení věci Velkému senátu a tato jejich žádost byla akceptována. Obě strany nyní dostaly prostor, aby ještě před konáním veřejného jednání předložily dodatečná písemná vyjádření a důkazy. Rozsudek Velkého senátu lze očekávat nejspíše ve druhém čtvrtletí příštího roku.²⁴

²⁴ Text původní stížnosti a také žádosti o postoupení věci Velkému senátu je dostupný (v původním anglickém znění) na internetových stránkách *Open Society Justice Initiative* na adrese http://www.justiceinitiative.org/db/resource2?res_id=102627.

* Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP (Ministerstvo spravedlnosti ČR). Autor v textu vyjadřuje pouze své vlastní názory, které nijak neodrážejí stanovisko instituce, v níž pracuje.

Jiří Kmec*

ROZHODNUTÍ SOUDŮ CIZÍCH STÁTŮ

Odvolací výbor Sněmovny lordů: Dohra ve věci Crehan aneb o (ne)spolupráci soudů členských států s Evropskou komisí v oblasti ochrany hospodářské soutěže

Rozhodnutí Odvolacího výboru Sněmovny lordů (*Appellate Committee of the House of Lords*) ze dne 19. 7. 2006 ve věci *Inntrepreneur Pub Company (CPC) and others (Original Appellants and Cross-respondents) v. Crehan (Original Respondent and Cross-appellant)* [2006] UKHL 38.

Relevantní ustanovení:

- článek 81 Smlouvy o založení Evropského společenství (SES) [zákaz dohod narušujících hospodářskou soutěž]
- článek 10 SES [povinnost upřímné a loajální spolupráce]
- článek 16 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. 12. 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy, zvl. vyd. ÚV, kap. 8, sv. 2, s. 205 [jednotné uplatňování práva hospodářské soutěže Společenství]
- Commission Notice on the co-operation between the Commission and the courts of the EU Member States in the application of Articles 81 and 82 EC, Official Journal 2004/C 101/04 ze dne 27. 4. 2004 (nepublikováno v češtině).

Související rozhodnutí:

- *Courage v. Crehan* [1999] EuLR 834;
- *Bernard Crehan v. Inntrepreneur Pub Company (cpc) and Brewman Group Limited* [2003] EWHC 1510 (Ch);
- *Bernard Crehan v. Inntrepreneur Pub Company cpc* [2004] EWCA 637;
- věc C-234/89, *Delimitis v. Henninger Bräu AG* [1991] ECR I - 935;
- věc C-128/92, *HJ Banks v. British Coal* [1994] ECR I-1209;
- věc C-344/98, *Masterfoods* [2000] ECR I-11369;
- věc C-453/99, *Courage Ltd v. Bernard Crehan and Bernard Crehan v. Courage Ltd a ostatní* [2001] ECR I-6297.

K věci: Čítanková rozhodnutí komunitárního práva žijí zvláštním životem. Van Gend en Loos, Costa, Simmenthal, Francovich, Factortame, Crehan, Köbler. Jména, která je nucen znát každý student evropského práva. Vydáním slavného rozhodnutí v Lucemburku končí čítankový život

kauzy. Nikoliv však její život skutečný. Případ čeká návrat před vnitrostátní soud, který v dogmatické komunitárního práva „aplikuje“ principy anoncované Soudním dvorem na fakta výchozího sporu. Jak však bylo rozhodnutí Soudního dvora ve skutečnosti aplikováno na výchozí případ se nikdy v čítankách nedočteme. O to zajímavější je rozhodnutí Odvolacího výboru Sněmovny lordů (tedy nejvyššího soudu pro Anglii a Wales) ve věci *Courage v. Crehan*, které po 13 letech ukončilo spor o náhradu škody mezi pivovarem Courage a panem Crehanem.

Celý spor vznikl na pozadí liberalizace anglického trhu s pivem konce 80tých a počátku 90tých let. Společnost Courage Ltd. vlastnila značné množství restaurací po celé Anglii. Tato zařízení společnost pronajímala fyzickým osobám se zájmem o jejich provozování s tím, že nájemce musel platit nájem a své dodávky piva odebírat výlučně od společnosti Courage. V průběhu 80tých let převedla tu část restaurací, ve kterých byly uzavřené vázané smlouvy s nájemníky, pod svoji dceřinou společnost Inntrepreneur, která poté uzavřela nové smlouvy s nájemci. V těchto smlouvách byla stanovena, kromě dalšího navýšení nájemného, také povinnost nájemce odebírat pivo výlučně od společnosti Courage Ltd. za ceny, které Courage určí jako běžné velkoobchodní ceny.

Pan Crehan si od společnosti Inntrepreneur pronajal dvě restaurace ve Staines se jmény „the Phoenix“ a „the Cock Inn“. Nedařilo se mu. Po dvou letech nájmu (namísto původně nájemní smlouvou předvídaných 20) nájemní smlouvu se značnými ztrátami vypověděl. Jednalo se o období od roku 1991 do září 1993. Po skončení nájmu čelil pan Crehan žalobám od společnosti Inntrepreneur za odebrané, ale nezaplacené dodávky piva a za dlužné nájemné. Pan Crehan se bránil tvrzením, že nájemní smlouvy, které společnost Inntrepreneur uzavírala, porušovaly komunitární právo (čl. 81 SES). Žádal náhradu škody, která mu byla nezákonným počínáním Inntrepreneuru způsobena.

Pan Crehan nebyl sám. Značné množství nájemců Inntrepreneuru, kteří měli uzavřené stejné nájemní smlouvy, zkrachovalo nebo bylo v ekonomicky tíživé situaci. Courage a Inntrepreneur čelily v Anglii stále většímu množství žalob namítajících porušení článku 81 SES. Obě společnosti se proto rozhodly předložit věc k posouzení Evropské komisi a získat od ní potvrzení, že tyto smlouvy nejsou porušením článku 81 (1) SES. Pokud by tomu tak bylo, společnosti si chtěly vyžádat buď ujištění, že nájemní smlouvy spadají pod blokovou výjimku, anebo získat výjimku individuální podle čl. 81 (3) SES.

Dle prvotního názoru Komise byly smlouvy uzavírané Inntrepreneurem porušením čl. 81 (1) SES, které nespa-

daly pod blokovou výjimku. V rámci vyjednávání mezi oběma společnostmi a Komisí se však zdálo, že Komise by byla svolná k udělení individuální výjimky. Proti tomuto se však zvedla vlna nevole ze strany nájemců Inntrepreneuru, kteří se mezitím sdružili do Národní asociace nájemců Inntrepreneuru. Tento nesouhlas přinutil Komisi znovu zvážit celou situaci. Komise s rozhodnutím dlouho otálela, až konečně v roce 1996 informovala Inntrepreneur, že zvažuje vydání negativní rozhodnutí, kterým by udělení individuální výjimky zamítla a konstatovala porušení článku 81 (3) SES.

V reakci na tento vývoj informoval Inntrepreneur Komisi o tom, že uzavře se všemi nájemci nové nájemní smlouvy, které budou pro nájemce výhodnější. Inntrepreneur zároveň zažádal pro tyto své nové smlouvy udělení individuální výjimky. Ta mu byla následující rok skutečně udělena. Jak však Komise výslovně uvedla, tato individuální výjimka se týkala pouze nového systému nájemních smluv a období po 1. lednu 1997. Vzhledem k tomu, že Inntrepreneur vzápětí stáhnul svoji původní žádost o udělení individuální výjimky, Komise se k původní žádosti a k období, které dopadalo na situaci pana Crehana, nikdy nevyjádřila.

Jak již bylo zmíněno výše, celé řízení o náhradu škody bylo zahájeno v červnu 1993 žalobou společnosti Inntrepreneur proti panu Crehanovi o zaplacení dlužných částek za nájemné a za dodávky piva. Pan Crehan uplatnil protinámitku nezákonnosti smluv uzavíraných Inntrepreneurem z důvodu jejich rozporu s čl. 81 SES a žádal náhradu škody. Vrchní soud v Londýně (*High Court*), který byl v daném případě soudem prvního stupně, rozhodl ve prospěch žalobce a uložil Crehanovi zaplatit dlužnou částku. Vycházel přitom ze starší zásady anglického práva, že strana, která se spolupodílela na nezákonném ujednání (a je tudíž *pari delicto*), se nemůže dovolávat náhrady škody.

Odvolací soud (*Court of Appeal*), který věc rozhodoval v druhé instanci, předložil věc prostřednictvím předběžné otázky k posouzení Soudního dvora. Odpověď Soudního dvora bylo známé rozhodnutí ve věci C-453/99, *Courage v. Crehan* [2001] ECR I-6297, kde Soudní dvůr konstatoval, že v zájmu plné účinnosti komunitárních předpisů hospodářské soutěže by nemělo vnitrostátní právo bránit náhradě škody v případech, kdy byla osoba náhrady škody se domáhající smluvní stranou dohody, která porušovala hospodářskou soutěž. Jak uzavřel Soudní dvůr v bodě 36 svého rozsudku, „Článek 85 Smlouvy [nyní článek 81 SES - pozn. autora] vylučuje pravidlo vnitrostátního práva, podle kterého je smluvní straně dohody, která omezuje nebo narušuje hospodářskou soutěž ve smyslu tohoto článku, znemožněno nárokovat náhradu škody způsobené plněním této smlouvy pouze z toho důvodu, že žalobce byl smluvní stranou. Komunitární právo nevylučuje ustanovení vnitrostátního práva, které znemožňuje smluvní straně dohody omezující nebo narušující hospodářskou soutěž dovolávat se vlastního nezákonného jednání za účelem získání náhrady škody, pokud je dokázáno, že dotyčné straně lze přičíst podstatnou odpovědnost za narušení hospodářské soutěže.“

Po rozhodnutí Soudního dvora se věc vrátila před Odvolací soud. Ten v důsledku rozsudku Soudního dvora zrušil původní rozhodnutí vrchního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Nové řízení před vrchním soudem bylo zahájeno v únoru 2003. Projednání věci trvalo 29

dní. Před soudem defilovalo více než 30 svědků a odborných (ekonomických) expertů. Konečné rozhodnutí, čítající úctyhodných 297 odstavců, však žalobu pana Crehana zamítlo. Soud rozdělil meritorní část svého rozhodnutí do osmi bodů; klíčové otázky však byly dvě. Za prvé, byla struktura trhu s pivem v Anglii v letech 1991–1993 taková, aby typ smluv, které uzavíral Inntrepreneur se svými nájemci, byl porušením článku 81 (1) SES? Za druhé, v případě, že tomu tak bylo, byl krach podnikání pana Crehana způsoben právě nevýhodnou smlouvou se společností Inntrepreneur? Obě otázky pocházejí z předchozí judikatury Soudního dvora, přesněji řečeno z rozhodnutí ve věci *Delimitis*.¹

Vrchní soud odpověděl na první otázku záporně, na druhou kladně. S ohledem na skutečnost, že aby mohl soud přiznat náhradu škody, musela by být odpověď na obě otázky kladná, žalobu o náhradu škody zamítl jako celek. Při posuzování situace na anglickém trhu pivem počátku devadesátých let vycházel soud z řady důkazů a svědectví; mimo jiné studie anglického Komise pro ochranu hospodářské soutěže. Klíčovou roli však mezi důkazy sehrála rozhodnutí Komise Evropských společenství ve věcech *Bass a Whitbread*. Obě společnosti byly přímými konkurenty Inntrepreneuru: jednalo se také o pivovary, které vlastnily a pronajímaly pohostinská zařízení a s nájemci uzavíraly smlouvy velice podobné těm uzavíraných Inntrepreneurem. Typizované nájemní smlouvy, které uzavírala společnost Whitbread v první polovině 90tých let, předložila k posouzení Evropské komisi. Komise konstatovala, že tyto dohody s ohledem na situaci na anglickém trhu, na kterém byl ve stejné době přítomen, dokonce s větším tržním podílem, Inntrepreneur, uzavírají trh a blokují přístup jiným potenciálním soutěžitelům a jsou tudíž v rozporu s článkem 81 SES. Nespádají ani pod žádnou z blokových výjimek. Komise však, po dohodě se společností Whitbread o modifikaci smluv, udělila individuální výjimku.

Tímto rozhodnutím Komise argumentoval pochopitelně pan Crehan; jestliže došla Komise s ohledem na soutěžitele, který byl přítomen ve stejné době na stejném relevantním trhu, k závěru, že jeho nájemní smlouvy jsou v rozporu s článkem 81 SES, pak typově stejné smlouvy jiného soutěžitele (který má navíc větší tržní podíl) musí mít stejný účinek. Vrchní soud však tuto argumentaci odmítl. Na základě vlastních důkazů pak dospěl k závěru, že anglický trh pivem první poloviny devadesátých let neměl takový charakter, aby splnil první podmínku testu *Delimitis*.

Právě otázka hodnocení důkazů a samostatného posouzení situace na trhu se stala klíčovou pro řízení před Odvolacím soudem. Odvolací soud byl toho názoru, že soudce není vybaven dostatečnými znalostmi pro posuzování podobných komplikovaných ekonomických otázek. Ve svém rozhodování by proto měl respektovat rozhodnutí orgánů, které tuto expertízu mají. Jak uvedl Odvolací soud v bodě 76 svého rozhodnutí, „Přístup prvostupňového soudce k důkazům nás bluboce znepokojuje. Jak je zjevné z rozhodnutí Soudního dvora ES v případě *Delimitis*, předtím, než je učiněn závěr, že je splněna první podmínka případu *Delimitis*, musí být

¹ Věc C-234/89, *Delimitis v Henninger Bräu AG* [1991] ECR I - 935. Podmínky jsou dále označovány také jako *Delimitis 1* a *Delimitis 2*.

² *Bernard Crehan and Inntrepreneur Pub Company cpc* [2004] EWCA 637

provedeno detailní šetření a zhodnocení komplexní ekonomické situace. Jak sám soudce správně uznal, on sám není schopen podobné detailní šetření provést. Podobný postup by byl neslučitelný s rolí soudce v civilním procesu v rámci tohoto právního řádu.“

Odvolací soud dále odkázal na povinnosti, které pro soudy členských států plynou z článku 10 SES, Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a soudy členských států při aplikaci čl. 81 a 82 SES a judikatury Soudního dvora.³ Odvolací soud dovodil, že je povinností vnitrostátních soudů respektovat rozhodnutí Komise. Jestliže Komise v analogickém případě dovodila, že charakter relevantního trhu byl v rozhodném čase takový, aby splnil první podmínku případu *Delimitis*, pak vnitrostátnímu soudu nepřisluší rozhodnout odlišně. Odvolací soud proto rozhodnutí vrchního soudu zvrátil. Ve zbytku svého rozhodnutí se pak detailně věnoval způsobu výpočtu náhrady škody, kterou stanovil jako součet prokazatelné ztráty, ušlého zisku v případě, kdyby mohl pan Crehan podnikat bez svazujících smluv, a náhrady nákladů řízení.

Z rozhodnutí Sněmovny: Vzácně jednotný Odvolací výbor Sněmovny lordů zrušil rozhodnutí Odvolacího soudu a dal za pravdu vrchnímu soudu. Rozhodnutí Sněmovny je obsaženo v projevu⁴ Lorda Hoffmana, ke kterému Lord Bingham of Cornhill připojil krátké konkurenční stanovisko.

Lord Hoffmann definoval právní problém, který je Odvolací výbor povolán řešit, jako otázku, zda může anglický soud provést samostatné dokazování a případně dojít k odlišnému závěru o situaci na trhu, než k jakému došla Komise. Svě stanovisko zahájil lord Hoffmann zevrubnou rekapitulací okolností případu a procesního vývoje. Detailní pozornost věnoval rozhodnutím Komise ve věcech *Bass a Whitbread*. Konstatoval, že ve všech těchto rozhodnutích vycházela Komise ze zjištění, že anglický trh byl v předmětné době uzavřený (*foreclosed*) pro případné zájemce o vstup. Tuto skutečnost také Komise konstatovala v rozhodnutích, kterými posléze udělila individuální výjimky podle čl. 81 (3) SES.

Lord Hoffmann dále shrnul pozici obou předchozích instancí s ohledem na samostatné dokazování soudů členských států v otázkách, které již byly řešeny Komisí; na jedné straně názorového spektra se nalézal soudce první instance, který byl toho názoru, že vnitrostátní soudy jsou oprávněny samostatně posuzovat skutkové okolnosti a tyto právně hodnotit. Na druhé straně byl názor Odvolacího soudu, který zdůraznil, že vnitrostátní soudy nejsou kvalifikovány pro provádění podobných detailních ekonomických studií. Závazek upřímné a loajální spolupráce, obsažený v článku 10 SES a dále vyloužený judikaturou Soudního dvora, od nich navíc vyžaduje, aby následovaly právní posouzení Komise.

Klíčová pasáž rozhodnutí se zabývá tím, co lze posoudit jako stejné rozhodnutí a kdy může potenciálně dojít ke konfliktu mezi rozhodnutím Komise a soudem členského státu. S odvolání na případ *Delimitis* dochází lord Hoffmann k závěru, že konflikt mezi rozhodnutím Komise a soudem členského státu může nastat pouze tehdy, jestliže jedno říká A a druhé non A a přitom každé z těchto rozhodnutí působí v totožném případě jiné právní následky. V případě *Delimitis* se jednalo o situaci, kdy byl německý soud toho názoru, že výlučné smlouvy o nákupu piva jsou porušením článku 81 SES, ale Komise trvala na tom, že se v případě stejných smluv

o porušení nejedná. Jak lord Hoffmann uzavírá, Soudní dvůr ve věci *Delimitis* „[...] jasně předvídal, že kdyby Komise rozhodla, že určitá dohoda porušuje článek 81 (1), soud členského státu by měl povinnost toto rozhodnutí následovat. V případě, že by bylo podobné rozhodnutí projednáváno by měl přerušit řízení a vyčkat rozhodnutí Komise.“ [bod 45]

Jak však lord Hoffmann pokračuje, tentokrát s odvoláním na stanovisko generálního advokáta Cosmy ve věci C-344/98, *Masterfoods Ltd. v. HB Ice Cream Ltd.* [2000] ECR I-11369, konflikt mezi rozhodnutím Komise a vnitrostátním soudem může nastat pouze v tom případě, že se jedná o věc totožnou. To však není situace v projednávaném případě; rozhodnutí Komise ve věcech *Bass a Whitbread* se týkaly těchto společností a nikoliv společnosti *Inntrepreneur*.

Lord Hoffmann v této souvislosti zmiňuje také Oznámení Komise o spolupráci mezi soudy členských států a Komisí při aplikaci čl. 81 a 82 SES a dále pak čl. 16 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. 12. 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy.⁵ Dovojuje, že „*Tento článek jasně stanoví, že konflikt existuje pouze tehdy, pokud „dohody, rozhodnutí nebo praktiky“, o kterých rozhoduje soud členského státu, byly anebo brzy budou předmětem rozhodnutí Komise. To však neplatí pro všechny dohody, rozhodnutí nebo praktiky na stejném trhu.*“ [bod 64]

„*Odvolací soud v bodě 76 svého rozhodnutí konstatoval, že je „bluboce znepokojen“ tím, že soudce prvního stupně umožnil společnosti Inntrepreneur zpochybnit názor Komise. Já se však musím přiznat, že jsem také bluboce znepokojen nevěrovností rozhodnutí Odvolacího soudu, kdyby tak Inntrepreneur učinit nemohl. Odvolací soud uvedl, že Inntrepreneur tuto záležitost mohl přednést Komisi samostatně prostřednictvím vlastního návrhu. Je pravdou, že pokud by Inntrepreneur trval na svém původním podání a žádal schválení svých starých nájemních smluv, mohl dosáhnout rozhodnutí a, pokud by to bylo nutné, zpochybnit toto rozhodnutí v žalobě před Soudem prvního stupně. Nicméně návrh na stažení původního podání a rozhodnutí celé věci formou soudního řízení v Anglii přišel ze strany Komise a Odvolací soud potvrdil zá-*

³ Viz především věc C-128/92, *HJ Banks v British Coal* [1994] ECR I-1209 a věc C-344/98, *Masterfoods* [2000] ECR I-11369.

⁴ Z historických důvodů nepíší členové Odvolacího výboru Sněmovny lordů stanoviska, ale své právní názory pronášejí formou ústního „projevu“ (*speech*). Stejně tak se rozhodnutí Odvolacího výboru nenazývá rozsudkem, ale „stanoviskem“ (*opinion*) „odvolacích lordů“ (*Lords of Appeal*). Všechna tato označení mají své historické kořeny, neboť původně členové Odvolacího výboru tvořili skutečně jenom jeden z výborů Sněmovny lordů, tedy vrchní komory anglického parlamentu, a své stanovisko ústně přednášeli ke schválení plénu Sněmovny. V současnosti se však již jedná, pro všechny praktické účely, o běžný rozsudek soudního orgánu.

⁵ Článek 16 nařízení 1/2003: „*Jednotné uplatňování práva hospodářské soutěže Společenství*

1. *Pokud vnitrostátní soudy rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 81 nebo 82 Smlouvy, které jsou již předmětem rozhodnutí Komise, nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí. Musí se rovněž vyvarovat rozhodnutí, která by byla v rozporu s rozhodnutím, které má Komise v úmyslu přijmout v řízení, jež zabývala. Za tímto účelem může vnitrostátní soud přezkoumat, zda je nezbytné, aby své řízení přerušil. Touto povinností nejsou dotčena práva a povinnosti podle článku 234 Smlouvy.*

2. *Pokud orgány pro hospodářskou soutěž členských států rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 81 nebo 82 Smlouvy, které jsou již předmětem rozhodnutí Komise, nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí.“*

věry prvostupňového soudce v tom smyslu, že tento postup nepředstavoval žádné zneužití práva. Připustit, že následné rozhodnutí Komise, na kterém se *Inntrepreneur* nijak neúčastnil, mu uzavřelo možnost obrany, mi připadá jako odepření spravedlivého procesu.“ [bod 67]

„V bodě 98 svého rozhodnutí uvedl Odvolací soud, že rozhodnutí prvostupňového soudce zapříčinilo „neslučitelný rozpor v aplikaci komunitární politiky ochrany hospodářské soutěže v případě relevantního trhu“. Toto tvrzení mi však připadá jako opak toho, co uvedla Komise. Ve svém dopise panu Crehanovi Komise tvrdila, že nebyl dán zájem Společenství, který by ospravedlňoval rozhodnutí Komise o tom, zda staré nájemní smlouvy porušovaly článek 81 SES či nikoliv. Pokud byla Komise toho názoru, že byl dán zájem na uniformitě rozhodnutí o této otázce, mohla vydat rozhodnutí o původním podání podle článku 3, které by, pokud by obstálo v rámci žaloby na neplatnost, vázalo společnost *Inntrepreneur*: viz případ *Iberian UK Ltd v. BPB Industrie plc* [1997] Eu LR 1. Namísto toho však Komise přenechala za aplikace principu subsidiarity rozhodnutí soudu členského státu. Přenechat rozhodnutí někomu jinému nutně znamená, že dotyčná osoba může rozhodnout. Dle mého názoru tedy prvostupňový soudce vydáním vlastního rozhodnutí politiku Společenství respektoval namísto toho, aby se jí protivil.“ [bod 68]

„Jak před Odvolacím soudem, tak před tímto soudem se odebrala rozsáblá debata nad otázkou, jakou míru respektu [v originálu „deference“ - pozn. autora] má mít soud členského státu k rozhodnutí Komise. [...] Z mého pohledu není výraz respekt v tomto kontextu vhodným obratem. Tento výraz je často (i když ne příliš šťastně) využíván ve správním právu pro situaci, kdy soud dojde k závěru, že rozhodnutí o určité otázce přísluší někomu jinému a že by soud neměl nabrzdovat toto rozhodnutí rozhodnutím vlastním. Pravomoc rozhodnout o aplikaci článku 81 (1) SES však anglickému soudu v rámci výkonu konkurující jurisdikce bezpochybně náležela a proto sledávám obtížným porozumět, jak může být výkon této pravomoci zároveň kombinován s „respektem“ pro rozhodnutí někoho jiného. Správný postoj je proto ten, že v případě, kdy nevyvstává žádný konflikt rozhodnutí ve smyslu, který jsem probral výše, rozhodnutí Komise je pouze důkazem přípustným před anglickým soudem, které, s ohledem na odbornost Komise, může být chápáno jako důkaz vysoce přesvědčivý. Z pohledu práva se však jedná pouze o jeden z důkazů, které bude soud brát v potaz. Jestliže však příslušný soud dojde po zhodnocení všech důkazů k závěru, že názor Komise byl nesprávný, pak mi není jasné, jak by mohl soudce v souladu se svým soudcovským slibem s odkazem na respekt k rozhodnutí Komise toto rozhodnutí následovat.“ [bod 69]

„Pan *Vaughan* [právní zástupce pana Crehana - pozn. autora] uvedl, že pokud by jejich lordstva [míněni Odvolací výbor Sněmovny - pozn. autora] neakceptovala názor, že prvostupňový soudce byl povinen následovat názor Komise, pak měl tento předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru ES a otázat se, zda je vázán rozhodnutím Komise anebo, ve světle jím provedených důkazů a skutkových zjištění, zda je rozhodnutí Komise ve věci *Whitbread* platné. Dle mého názoru nemá žádná z těchto předběžných otázek val-

nébo smyslu: s ohledem na první otázku panuje shoda o tom, že neexistuje žádné pravidlo komunitárního práva, které by od soudu členského státu vyžadovalo následovat Komisi. V případě druhé otázky by se soud ptal buď na platnost rozhodnutí o dohodách mezi jinými stranami anebo by se Soudního dvora dotazoval na rozhodnutí o skutkových otázkách, které spadají pod jurisdikci soudu členského státu.“ [bod 70]

„Dle mého názoru byl proto prvostupňový soudce oprávněn rozhodnout otázku *Delimitis* 1 samostatně a Odvolací soud se mýlil když zrušil jeho rozhodnutí z toho důvodu, že měl následovat Komisi.“ [bod 71]

Komentář: Rozhodnutí Odvolacího výboru Sněmovny je důrazným připomenutím role soudů členských států a především jejich nezávislosti na orgánech Společenství. Nachází se na samé hraně „upřímné a loajální spolupráce“, která by měla panovat mezi orgány Společenství na straně jedné a orgány členských států na straně druhé. Připomíná, že upřímná a loajální spolupráce neznamená servilní poddanost, ale skutečnou a kritickou spolupráci z obou stran.

Klíčem k celému rozhodnutí Sněmovny je odlišení rozhodnutí Komise, kterými jsou soudy členských států vázány a omezení této kategorie pouze na rozhodnutí v totožné věci, tj. rozhodnutí se stejným předmětem mezi stejnými stranami, od ostatních rozhodnutí Komise. Z pohledu vnitrostátního procesního práva se jedná jistě o rozlišení korektní: skutečnost, že nájemní smlouvy, které uzavírala společnost X se svými nájemci, jsou z důvodu nepřístupnosti trhu v rozporu s článkem 81 (1) SES, ještě neznamená odsouzení podobných smluv uzavíraných společnostmi Y. Ve smyslu procesního práva se jistě nejedná o věci totožné.

Na druhou stranu však nelze nevidět, že se jedná o de facto popření věcné analýzy Komise s ohledem na stav anglického trhu pívem počátku devadesátých let. Komise dospěla při přezkumu podobných smluv, které uzavíral sice jiný subjekt, nicméně ve stejném časovém údobí na stejném relevantním trhu, k závěru, že tento trh byl uzavřen pro potenciální zájemce o vstup. Komise tedy konstatovala splnění první podmínky případu *Delimitis*. Vnitrostátní soud došel nicméně s ohledem na stejný relevantní trh ve stejném časovém údobí k závěru opačnému. Tyto dva závěry jsou obtížně slučitelné; buď byl relevantní trh v daném časovém období skutečně pro vstup zvenčí uzavřen, anebo uzavřen nebyl. Obé zhodnocení faktické situace však vedle sebe nemůže obstát.

Rozhodnutí Odvolacího výboru Sněmovny tak kromě vymezení hracího pole vůči Komisi znamená též závěr případu *Crehan* a neblahé zprávy pro možnost „sukromého vymáhání“ práva hospodářské soutěže ze strany fyzických a právnických osob prostřednictvím žalob na náhradu škody. Rozsudek Soudního dvora ve věci *Crehan* ze září 2001 vyvolal lavinu akademické literatury po celé Evropě:⁶ desítky odborných článků a monogra-

⁶ Za všechny srov. např. Komninos, A. P. *New Prospects for Private Enforcement of EC Competition Law: Courage v Crehan and the Community Right to Damages* [2002] 39 CMLR 447; Brealey, A. *Adopt Perma Life but follow Hanover Shoe to Illinois? - Who can sue for damages for breach of EC competition law?* [2002] Comp LJ 126; Wils, J. *Should Private Antitrust Enforcement be Encouraged in Europe?* [2003] 26 W Comp 473; Mäsch, G. *Private Ansprüche bei Verstößen gegen das europäische Kartellverbot - „Courage“ und die Folgen*, *Europarecht* 2003, str. 825-846; Van Gerven, W. *Crehan and the Way Ahead*, *European Business Law Review* 2006, str. 269 - 274.

fií předvídalý posun směrem k soukromému vymáhání práva ochrany hospodářské soutěže v Evropě po vzoru Spojených států amerických. Pět let poté se vlajková loď celého tažení za „privatizaci“ vymáhání práva hospodářské soutěže s konečnou platností potápí. Zdá se, že unést důkazní břemeno ve sporech z hospodářské soutěže je pro fyzické a právnické osoby příliš velké sousto.⁷ Rozdíly civilního procesu ve věcech hospodářské soutěže mezi evropskými státy a USA jsou příliš velké. Systém civilního procesu v členských státech EU nenabízí fyzickým a právnickým osobám dostatek ekonomických pobídek k tomu, aby se vyplatilo žalovat: neexistuje přenašeni důkazního břemene ve věcech hospodářské soutěže; není možnost získat trojnásobnou (sankční) náhradu škody; skupinové žaloby jsou v Evropě v plenkách; mnoho evropských právních řádů neumožňuje dohody, které by podmínily platbu advokátovi vítězstvím ve sporu („no win, no fee“) atd.⁸ Tyto odlišnosti přirozeně neznamenají nemožnost případných soukromých žalob; jedná se však o případy sporadické s (alespoň prozatím) malou šancí na úspěch.

Michal Bobek, Firenze; Brno

⁷ Tedy žalovat samostatně o náhradu škody bez existence předchozího odsuzujícího rozhodnutí Komise nebo vnitrostátního orgánu ochrany hospodářské soutěže, které by konstatovaly porušení práva ochrany hospodářské soutěže. V případě, kdy takové rozhodnutí existuje, pravděpodobnost reálné náhrady škody (anebo mimosoudního vyrovnání) se podstatně zvyšuje – srov. např. věc *Provimi v Aventis* [2003] UKCLR 493, [2003] EWHC 961.

⁸ Pro popis procesního prostředí ve sporech z práva hospodářské soutěže ve Spojených státech, srov. např. Gellhorn, E., Kovacic, W. *Antitrust Law and Economics in a Nutshell*. 4th Ed. St. Paul, Minn : West Pub. Co, 1986; Posner, R.A. *Antitrust Law*. 2nd Ed. Chicago: Chicago University Press, 2001.